

TÁBOŘENÍ V LESE ZAKÁZÁNO, BIVAKOVÁNÍ DOVOLENO

Jan Pejcha

Verdikt soudu konečně a jednoznačně upřesnil pojem táboření v lese, běžně používaný v platné legislativě, která se týká užívání lesů, krajiny a území se zvláštní ochranou přírody. Konkrétně se toto týká zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, zákona č. 289/1995 Sb. o lesích, zákona č. 222/1999 Sb. o zajišťování obrany České republiky a příp. dalších, které s danou problematikou souvisejí. Uvedené informace mohou být velmi zajímavé pro lesní stráž, stráž přírody a vlastníky lesa, neboť přicházejí v terénu – krajině a lese do styku s veřejností. Na základě nového výkladu zákonných pojmů je nutné respektovat právo pobytu a chování ve volné přírodě právě u těch návštěvníků, kteří zde mají v úmyslu volně přenocovat pod širákem, tzn. bivakovat. Podívejme se nyní na problematiku podrobněji v jednotlivých, konkrétních případech.

Princip soudního verdiktu je upřesnění pojmů

Pražský městský soud vyhověl ekologickému aktivistovi z Plzně, který chtěl před třemi roky přenocovat (bivakovat) ve volné přírodě chráněné krajinné oblasti (CHKO) pod širákem a žádal si o výjimku ze zákona o ochraně přírody a krajiny. Vláda žádost zamítla. Aktivista toto zamítavé stanovisko považoval za absurdní, z toho důvodu, že na jednu stranu vláda povolí např. rozsáhlou stavbu v CHKO s obrovským dopadem na životní prostředí, na druhou stranu však zamítne přenocování v přírodě bez sebemenšího zásahu do životního prostředí. Vzhledem k tomu, že znal několik případů udělení pokut za bivakování v CHKO, rozhodl se napadnout doposud realizovanou praxi. Soud konstatoval, že rozhodnutí vlády o zamítnutí výjimky bylo protizákonné a příslušný zákon si tak vykládala chybně. „Potřebuje-li návštěvník přenocovat pod širákem, není vůbec nutné o toto žádat, natož aby to ještě vláda zamítala,“ řekl aktivista ke konečnému verdiktu soudu. Pouhým přenocováním nelze prakticky způsobit přírodě újmu, a tak je tento způsob pobytu v krajině zásadně rozlišen od pojmu „táboření“. Nově je tedy definován pojem „bivakování“ a prakticky je tímto odlišením odstraněn legislativní nedostatek v upřesnění pojmů.

Táboření není to samé, co bivakování

Pojem „táboření“ je oficiálním pojmem používaným legislativou a vyjadřuje přenocování za zvýšeného komfortu použitím přístřešku, především stanu, a další doprovodné aktivity, jako je např. rozdělávání ohně apod. Je-li přísluš-

Tabule naučné stezky obsahující symbol zákazu táboření jakožto režimu místních ochranných podmínek.

ným zákonem zakázáno tábořit, jsou zakázány automaticky všechny v tomto odstavci popsané doprovodné činnosti k táboření. Pro možnost realizace táboření v přírodě však lze za určitých okolností obdržet výjimku, např. pro pořádání dětských táborů.

Pojem „bivakování“ není oficiálním legislativním pojmem a jeho zavedení úzce souvisí s popisovaným verdiktem soudu. Podle nového výkladu zákona vyjadřuje přenocování pod širákem za sníženého komfortu bez použití přístřešku, bez rozdělávání ohně a bez zanechání jakýchkoli odpadků v místě přenocování. Upřesníme-li více „přenocování pod širákem“, jedná se o přespaní za použití nanejvýš spacího pytle a podložky. Není-li vysloveně zakázáno bivakování či nocování, nepotřebujeme pro přespaní pod širákem žádnou výjimku. Místo bivakování je vždy nutno opustit v nenarušeném, původním stavu.

Táboření a bivakování v lesích

V lese je obecně zakázáno táboření mimo vyhrazená místa přímo ze zákona č. 289/1995 Sb. o lesích. Bivakování v lese je však dovoleno za výše popsaných podmínek v rámci běžného práva vstupovat do lesa (užívání lesa), pokud je les nebo jeho část běžně přístupný veřejnosti, a to bez ohledu na vlastnictví. Bezpodmínečně je však zakázáno les poškozovat a rozdělávat nebo udržovat otevřený oheň až do vzdálenosti 50 metrů od okraje lesa. Bivakování však může být zakázáno nepřímo, nikoli však doslova, např. dočasným znepřístupněním lesa na návrh vlastníka lesa nebo orgánu státní správy lesů. Důvody tohoto opatření uvádí zákon o lesích, např. ochrana lesa, zájem o zdraví a bezpečnost občanů. Omezení užívání lesa ve smyslu přístupu na území nezbytné pro potřeby obrany státu, tj. do

vojenských lesů, se řídí zvláštními předpisy (zákon č. 222/1999 Sb. o zajišťování obrany ČR). Je-li les součástí zvláště chráněného území, uplatní se přísnější režim ochrany podle zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, a to i v rámci táboření a bivakování. Podrobnosti o zvláště chráněných územích a vojenských újezdech jsou uvedeny v následujících kapitolách.

Táboření a bivakování ve zvláště chráněných územích

Základní legislativou je zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, ze kterého lze sestavit následující shrnutí. Ve zvláště chráněných územích je zakázáno táboření a rozdělávání ohně mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody na celém území národního parku (NP), chráněné krajinné oblasti (CHKO) a národní přírodní rezervace (NPR). V ostatních zvláště chráněných územích táboření přímo zákonem zakázáno není, avšak může být omezeno nebo zcela vyloučeno v rámci bližších ochranných podmínek daného území, např. podmínkou souhlasu orgánu ochrany přírody nebo zákazem poškozování území. V praxi je tak právě na tomto základě zakázáno táboření i ve většině ostatních zvláště chráněných územích.

S bivakováním je to ve zvláště chráněných územích poněkud složitější. Bivakování není v praxi zpravidla považováno a uváděno jako činnost poškozující území. Zákon o ochraně přírody a krajiny tedy zakazuje bivakování pouze nepřímo, nikoli však doslova, formou zákazu přístupu veřejnosti do krajiny mimo turistické značené trasy, konkrétně do 1. zóny NP a NPR. Toto omezení je dle zákona ještě možné rozšířit na celé území NP (všechny zóny mimo intravilán, tj. zastavěné území obcí), dále na 1. zónu CHKO a národní přírodní památku (NPP), přičemž důvodem je riziko poškozování území zejména nadměrnou návštěvností. Současně však ještě zákon zmocňuje Správu NP ke stanovení odlišných opatření prostřednictvím povinnosti mít návštěvník rád, který může doslova bivakování ve volné přírodě omezit či zakázat. Typickým příkladem je návštěvník NP České Švýcarsko, který povoluje „nocování“ pouze v místech vyhrazených se souhlasem Správy NP. V ostatních nejmenovaných případech je bivakování ve zvláště chráněných územích dovoleno, není-li doslovně výjimečně uvedeno jako přímá poškozující činnost v rámci bližších ochranných podmínek daného území. V terénu, kde je zakázán volný pohyb veřejnosti mimo turistické značené trasy, lze teoreticky bivakovat pouze na značené cestě. To sice

neodporuje žádnému zákazu, nicméně se může jednat o potenciálně nevhodnou a nebezpečnou situaci.

Táboření a bivakování mimo zvláště chráněná území

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny neupravuje problematiku táboření ve volné krajině mimo výše vyjmenovaná zvláště chráněná území. Lze tedy vycházet ze zásady, že co není zákonem zakázáno, je dovoleno. Avšak i zde analogicky dojdeme k mnohým omezením, která možnost táboření mimo vyhrazená místa značně zkomplikují. Základem je nutnost respektování vlastnických práv k pozemkům a zde zmíněný zákon zajišťuje pouze právo volného přístupu do krajiny, jinými slovy by v této části krajiny byla i možnost táboření, pokud by nebyla způsobena touto činností újma vlastníkovu pozemku. Zatímco táboření však většinou vždy nějakou újmu působí, bivakování je v tomto ohledu prakticky realizovatelné bez jakékoli újmy a je tedy povolené.

Volný přístup do krajiny je zákonem zajištěn na pozemky ve vlastnictví či nájmu státu, obce či jiné právnické osoby za stanovených podmínek, pokud jsou respektovány oprávněné zájmy vlastníka či nájemce. Toto právo se nevztahuje na zastavěné či stavební pozemky, dvory, zahrady, sady, vinice, chmelnice a pozemky určené k farmovým chovům zvířat. Orná půda, louky a pastviny jsou z oprávnění vyloučeny v době, kdy může dojít k poškození porostů či půdy nebo při pastvě dobytka. Obecně lze tedy vyvodit, že tábořit a bivakovat lze na místech, na která lze i vstupovat, pokud však nepůsobíme vlastníkovu pozemku prokazatelnou újmu. Bivakování má tedy v tomto směru značné výhody. Vstupovat, resp. tábořit ani bivakovat nelze na soukromých pozemcích fyzických osob, nejedná-li se o les, kde je zakázáno pouze táboření mimo vyhrazená místa z pozice zákona o lesích.

Táboření a bivakování v ostatních případech

V krajině můžeme narazit na tzv. smluvně chráněná území, což jsou území Natury 2000 v podobě evropsky významných lokalit a ptáčích oblastí. Jejich smluvní ochrana může stanovit zákaz táboření, výjimečně i bivakování, jako ochrannou podmínku tohoto území. Bivakování by však v tomto případě muselo prokazatelně poškozovat či narušovat dané území. Je-li oblast Natury 2000 vyhlášena za zvláště chráněné území, platí pro možnost táboření a bivakování přísnější podmínky dané zákonem č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody

a krajiny ve zvláště chráněných územích.

Táboření a bivakování ve vojenských újezdech přímo souvisí s možností povolení přístupu veřejnosti do tohoto území. Vymezení vojenských újezdů a zákaz vstupu veřejnosti do uzavřeného (režimové) části vyplývá ze zákona č. 222/1999 Sb. o zajišťování obrany ČR. Výjimky mohou být buď v podobě konkrétního individuálního povolení, nebo může odlišnou možnost přístupu veřejnosti řešit tzv. výnos újezdního úřadu (nahrazuje návštěvní řád). Ten může přístup povolit pouze do vymezených částí vojenského újezdu, usměrnit pohyb veřejnosti pouze na některé komunikace či značené okrajové turistické cesty, příp. stanovit časové omezení přístupu do újezdu na některé dny v týdnu či období v roce. Výnosem by mohly být stanoveny i další podmínky návštěvy vojenského újezdu, mezi něž by patřil například i zákaz táboření a bivakování, především z důvodu ochrany zdraví návštěvníků před nevybuchlou municí.

Pro úplnost je dobré zmínit problematiku táboření a bivakování v zahraničí, pro názornost a blízkost např. v sousedním Slovensku. Zde je legislativní odlišnost v tom, že slovenské zákony používají oproti českým přímo pojem „bivakování“. Ochranný systém pro území Slovenska je bez ohledu na kategorie chráněných území rozdělen do pěti stupňů ochrany přírody (1 až 5), přičemž stupeň 5 je považován za ochranu nej přísnější. Zákon o ochraně přírody a krajiny zakazuje táboření a současně i bivakování ve 3. až 5. stupni. V lesích Slovenska platí podle zákona o lesích, stejně jako v ČR, pouze zákaz táboření a rozdělávání ohně mimo vyhrazená místa. Bivakování tento zákon nezakazuje, a je tedy dovoleno. Pokud však les spadá do 3. až 5. stupně ochrany přírody, platí v něm zákaz táboření a bivakování dle příslušného zákona o ochraně přírody a krajiny.

Na závěr ještě nutno připomenout důležitou platnost ustanovení českého občanského zákoníku, který stanoví, že „každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí“, přičemž každý odpovídá za případnou škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti.

Autor:

Ing. Jan Pejcha

Katedra ekonomiky a řízení lesního hospodářství

Fakulta lesnická a dřevařská

Česká zemědělská univerzita v Praze

E-mail: j.pejcha@seznam.cz

Foto: autor